

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2024-04-02 Dnr UFV 2023/2399

Klimat- och näringslivsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
+46 701 679 142

www.uu.se
Magnus.odman@uu.se

Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet (KN2023/04664)

Beslut

Härmed beslutas

- att Uppsala universitet överlämnar expertens yttrande som sitt svar på rubricerad remiss

Bakgrund

Uppsala universitet har anmodats lämna synpunkter på rubricerad remiss. Bifogat yttrande har utarbetats av universitetslektor Maria Forsberg vid Juridiska institutionen.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av utbildningsledare Magnus Ödman. Närvarande därutöver var akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs ordförande Anton Sánchez Sulejmani.

Anders Hagfeldt

Magnus Ödman

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2024-04-02 Dnr 2023/2399

Klimat- och näringslivsdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
+46 701 679 142

www.uu.se
Magnus.odman@uu.se

Ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet (KN2023/04664)

Uppsala universitet har anmodats lämna synpunkter på rubricerad remiss. Bifogat expertyttrande har utarbetats av universitetslektor Maria Forsberg vid Juridiska institutionen.

Kort sammanfattning

Sammantaget ställer sig Uppsala universitet positiva till förslagen om ytterligare steg för att förbättra genomförandet av MKB-direktivet. Det finns några principiella överväganden, främst avseende gränsvärden och kriterier för anmälningsplikt i vissa fall samt vilken roll 3 och 4 kap miljöbalken ska spela i föreslagen förprovning där en djupare analys kan anses påkallad. I övrigt lämnas främst kommentarer av lagteknisk natur, vilka huvudsakligen syftar till ökad tydlighet.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet välkomnar ambitionen att förbättra det svenska genomförandet av MKB-direktivet. Det finns emellertid vissa delar av förslaget där universitetet ser ett behov av ökad tydlighet och ytterligare överväganden.

Ifråga om handläggningstider preciseras många gånger när senast myndigheten behöver agera alternativt när tidigast en verksamhet eller åtgärd får påbörjas efter en anmälan. Det förekommer dock även skrivningar som frångår dessa mer preciserade tidsangivelser, se t.ex. 4 § st. 3 i förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd, där det anges att handläggningen endast i undantagsfall får överstiga 90 dagar, och 9 kap. 6 d § p. 2 miljöbalken (enligt föreslagen lydelse i promemorian Ett förbättrat genomförande av MKB-direktivet), där det ges utrymme för tillsynsmyndigheten att ”bestämm[a] något annat”. Det definieras dock inte i författningstexten vad som kan motivera en längre tidsutdräkt. Utifrån ett verksamhetsutövarperspektiv är det angeläget med tydlighet avseende vilka omständigheter som kan motivera en längre handläggningstid.

I sammanhanget kan påtalas att motsvarande reglering i 12 kap. 6 § miljöbalken återges felaktigt i promemorian. På sidan 60 och 62 beskrivs nuvarande reglering såsom att verksamheter och åtgärder som har samrådsanmälts enligt 12 kap. 6 § miljöbalken får påbörjas tidigast 6 veckor

YTTRANDE

2024-04-02

efter det att anmälan har gjorts, ”om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat”. Den korrekta formuleringen i 12 kap. 6 § miljöbalken är ”om inte tillsynsmyndigheten medger något annat”, d.v.s. att verksamheten eller åtgärden efter medgivande får påbörjas innan 6 veckor har förflutit (se prop. 1997/98:45 del II s. 151). Formuleringen ger således inte utrymme för myndigheten att förlänga handläggningstiden.

I promemorian föreslås ändringar av det nuvarande undantaget från tillståndsplikt avseende vattentäkt för en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning. Ändringen innebär att bara uttag av vatten upp till en viss volym (upp till tio kubikmeter yt- eller grundvatten per dygn på Gotland eller Öland, eller 25 kubikmeter yt- eller grundvatten per dygn i övriga landet) ska vara undantaget från tillståndsplikten, och därmed också från en bedömning av om verksamheten ska anses medföra betydande miljöpåverkan.

Enligt MKB-direktivet gäller som huvudregel att medlemsstaterna för projekt som anges i bilaga II får bestämma om det krävs en miljökonsekvensbedömning antingen genom granskning från fall till fall, eller genom gränsvärden eller kriterier som fastställs av medlemsstaten, eller en kombination av dessa. Såväl vid granskning från fall till fall som vid fastställande av gränsvärden eller kriterier ska de relevanta urvalskriterier som fastställs i direktivets bilaga III beaktas. Av bilagan framgår att till det som ska beaktas om det är relevant hör ett projekts karakteristiska egenskaper, inklusive hela projektets omfattning och utformning, liksom kumulativa effekter i förhållande till andra befintliga och/eller godkända projekt, samt ett projekts lokalisering, inklusive naturresursernas relativa förekomst, tillgänglighet, kvalitet och förnyelseförmåga i området samt den naturliga miljöns tålighet.

Tillämpningen av dessa kriterier har varit föremål för EU-domstolens bedömning i flera mål. Av dessa framgår bland annat att det är ”nödvändigt att ta hänsyn till faktorer som projektets art eller lokalisering, exempelvis genom att fastslå flera gränsvärden för projekt av olika storlek, vilka skulle kunna tillämpas beroende på projektets art eller lokalisering” (mål C-575/21 WertInvest Hotelbetriebs GmbH, p 44) samt att befogenheten att fastställa sådana kriterier eller gränsvärden begränsas av skyldigheten ”att göra en miljökonsekvensbeskrivning för projekt som kan medföra en betydande miljöpåverkan, bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering” (mål C-2/07 Abraham, p 37). Det bör övervägas om ett enhetligt gränsvärde för hela landet, med undantag för Gotland och Öland, utan närmare hänsyn till kumulativa effekter eller faktorer som kan göra den specifika platsen särskilt känslig uppfyller kraven enligt direktivet i detta avseende, så som de kommit att tolkas av EU-domstolen.

YTTRANDE

2024-04-02

Universitet delar promemorians bedömning, liksom motiven härför, att länsstyrelsen utses som den myndighet som har att bedöma och tillståndspröva de verksamheter och åtgärder som omfattas av det föreslagna kravet på anmälan enligt 12 kap. miljöbalken.

Som får förstås av förslaget kan samrådsanmälan enligt 12 kap. 6 § miljöbalken fortfarande bli aktuellt för de uppräknade verksamheter och åtgärder som föreslås omfattas av den nya tillstånds- och anmälningsplikten, om den aktuella åtgärden undantas från nämnda krav på förprovning (se t.ex. undantaget i 1 c § förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.) Universitetet anser att detta är en lämplig ordning. Möjligen bör detta förtydligas i förslaget.

Specifika synpunkter

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Kvarvarande behov av följdändringar

Något som saknas i promemorian är en diskussion om tillämpningen av 3 och 4 kap miljöbalken. Vid många andra provningar av verksamheter, inklusive provningar enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas vid ändrad markanvändning, se 2 kap. 6 § 2 st miljöbalken. En fråga är därför om inte en följdändring av nämnda paragraf bör övervägas för att de nya förslagen på förprovning ska omfattas av tillämpningsområdet för 3 och 4 kap. miljöbalken.

16 kap. 2 f § miljöbalken

Ändringstillstånd kopplat till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet regleras i 16 kap. 2 a respektive 2 b §§ miljöbalken. I paragraferna 16 kap. 2 c–e §§ behandlas sedan vitt skilda spörsmål. Av systematiska skäl bör möjligen övervägas att lägga den föreslagna paragrafen i direkt anslutning till 16 kap. 2 a respektive 2 b §§ eller, för att undvika nya numreringar av kapitlets paragrafer, arbeta in den i 16 kap. 2 a § miljöbalken.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd

1 b § 2 st p. 1 och 2

Med koppling till kravet på anmälan enligt 12 kap. 12 § miljöbalken hänvisas i punkten 2 till ett område som av en myndighet enligt 2 § förordningen om hushållning med mark- och vattenområden har bedömts vara ett område av riksintresse. Det bör noteras i sammanhanget att en myndighet inte med rättsligt bindande verkan kan förklara ett område som riksintressant med stöd av förordningen om hushållning med mark- och vattenområden, eftersom ett sådant bemyndigande saknas i lagstiftningen. Den föreslagna lydelsen ger därför myndighetens bedömning en rättsligt styrande verkan som den idag saknar, genom att bedömningen triggar en

YTTRANDE

2024-04-02

straffsanktionerad anmälningsplikt. Inte heller en översiktsplan (se p. 1) har en rättsligt bindande verkan även om den har vägledande betydelse för efterföljande rättsverkande beslut.

1 c §

Enligt Uppsala universitet bör undantagen från anmälningsplikten i 1 c § p 1 bara omfatta verksamheter och åtgärder som genomgått en undersökning om betydande påverkan under miljöbalken med tillhörande författningar, vilket bör förtydligas i paragrafen. Universitetet gör vidare bedömningen att det bara bör vara åtgärder som avses i 4 kap. 2 § första stycket 3 a plan- och bygglagen som bör omfattas av undantaget på anmälningsplikt.

2 § 2 st

I den föreslagna lydelsen av förordningen om anmälan för samråd framgår av 1 § att 2 § samma förordning meddelas med stöd av 12 kap. 12 § miljöbalken. I nämnda paragraf bemyndigas regeringen att föreskriva om tillstånds- eller anmälningsplikt. I 2 § 2 st föreslås dock även att myndigheten med stöd av paragrafen vid behov ska meddela förelägganden eller förbud. Uppsala universitet menar att stödet för att meddela sådana förelägganden och förbud inte framgår av bemyndigandet i 12 kap. 12 § miljöbalken. Här kan jämföras med 12 kap. 6 § miljöbalken där motsvarande grund för att meddela förelägganden och förbud till följd av samrådsplikten framgår direkt av lag. Även om det finns en rättslig grund i 26 kap. 9 § miljöbalken att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att balken och tillhörande författningar ska efterlevas är det otydligt var stödet för förelägganden och förbud i 2 § 2 st hämtas. Uppsala universitet förordar därför en liknande lösning för 12 kap. 12 § miljöbalken som den för 12 kap. 6 § miljöbalken, det vill säga att stödet för att meddela förelägganden och förbud framgår direkt av lag.

5 § 2 st

I 5 § 2 st anges att beslut enligt första stycket ska göras tillgängligt för allmänheten. Det preciseras däremot inte hur beslutet ska tillgängliggöras. Av motiven framgår på s. 61 att det ska vara upp till den handläggande myndigheten att besluta om på vilket sätt tillgängliggörandet ska ske. Här saknar universitetet en motivering i ljuset av det preciserade kravet på tillgängliggörande i direktivets artikel 6.5 i dess lydelse enligt ändringsdirektiv 2014/52/EU.

I samma stycke används begreppet ”militära försvaret” i relation till möjligheten att besluta att inte tillgängliggöra information om det skulle påverka en verksamhets eller åtgärds syfte negativt. Det är enligt universitetet otydligt varför det begreppet har valts istället för det vidare begreppet ”totalförsvaret” som används i miljöbalken. Om avsikten är att intresset av att skydda civilförsvarets verksamhet inte ska kunna motivera beslut om att inte tillgängliggöra information som skulle kunna påverka verksamheten

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2024-04-02

menligt anser Uppsala universitet att detta bör motiveras i ljuset av utrymmet för sådana undantag enligt MKB -direktivets art. 1.3 i dess lydelse enligt ändringsdirektiv 2014/52/EU.